

ФУНДАМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

(Рецензія на монографію Крупки І.М.

*“Теоретико-методологічні засади та особливості
функціонування фінансового ринку України”.*

Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 823 с.)

Змінюються епохи, утверджуються нові традиції, трансформуються економічні системи, та хоч який еволюційний відрізок часу брався б для емпіричного дослідження, світовий досвід і практика господарювання засвідчує існування основної, серцевинної частини парадигми стратегії розвитку, зміст якої ґрунтується на чинниках, що є визначальними в загальному суспільному поступі. Одним із них є фінансове забезпечення функціонування і розвитку господарської діяльності економічних суб'єктів, що покликаний виконувати фінансовий ринок. Сьогодні коло фінансових проблем, в умовах розбудови в Україні соціально орієнтованої економіки, є надзвичайно широким і охоплює інтереси усіх без винятку економічних суб'єктів. Ринковій економіці притаманні ризики та відсутність впевненості в отриманні доходів (прибутків) від господарської діяльності, тому всі економічні суб'єкти, залежно від її результатів, взаємодіють між собою на фінансовому ринку, виступаючи в ролі або продавців, або покупців тимчасово вільних грошових коштів. Саме фінансовий ринок є системним елементом, який поєднує не лише економічних суб'єктів, а й інші сегменти національного ринку в єдине ціле.

Незважаючи на те, що як теоретики, так і практики приділяють окресленій проблемі достатню увагу, нині є нагальна потреба у цілісному й комплексному дослідженні функціонування ринкового ме-

ханізму фінансування потреб економічних суб'єктів в Україні, грошово-кредитного регулювання та фінансової політики держави. Монетарна політика, яка реалізується в країні через вітчизняний фінансовий ринок, є потужним й іноді навіть небезпечним інструментом у руках державної влади. Використовуючи її, держава може активно впливати на економічний, соціальний і політичний розвиток країни. Це зумовлює значний інтерес до опублікованої монографії І. М. Крупки. Рецензована праця розкриває теоретичні, методологічні і практичні аспекти сучасного розвитку фінансового ринку України. За широтою охоплення і глибиною проведеного аналізу вона може вважатися не лише певним підсумком багатолітніх наукових напрацювань автора, а й одним із кращих комплексних досліджень фінансово-кредитних проблем національної економіки.

Книга починається з дослідження економічної природи, сегментів, суб'єктів та інфраструктури фінансового ринку. Такий початок розкриває не тільки вихідну позицію автора, а й є ґрунтовною основою комплексного вивчення особливостей функціонування фінансового ринку України. Критичний аналіз наявних концепцій дав змогу виробити авторові власне бачення різних аспектів теоретичних конструкцій. До прикладу, зроблено висновок, що вітчизняні класифікації фінансових посе-

редників не повною мірою відображають специфіку функціонування фінансового ринку та його інфраструктуру, зважаючи на сутність та загальноприйняте визначення терміна “інфраструктура”. З огляду на це доведено, що усі покупці та продавці грошей є суб'єктами фінансового ринку, а не елементами його інфраструктури. Водночас, якщо піднятися на вищий рівень агрегування, то з позиції фінансового простору всі фінансові посередники є складовими його інфраструктури.

На основі ґрунтовного аналізу теорій міжнародного переміщення грошового капіталу акцентовано, що процеси глобалізації та інтеграції у міжнародному економічному середовищі дають змогу країнам, що розвиваються, наздоганяти і навіть випереджати розвинені держави за умови відкритості їх економічних систем для зовнішнього світу. Усунення бар'єрів для вільного переміщення грошового капіталу вигідне світу загалом і тим економічним суб'єктам, для яких це дає додаткові можливості, проте завдає шкоди тим, для яких означає жорсткішу конкуренцію. Водночас за результатами дослідження для оцінювання глибини інтегрованості фінансових ринків систематизовано відповідний методичний інструментарій, у межах якого всі методи оцінювання розділено на три групи показників: кількісні (оцінювання відкритості), якісні (інституційні, де-юре, зокрема: оцінювання доступності за наслідками дерегуляції; уніфікації правил, принципів, підходів, законодавства; створення спільних координаційних або інтеграційних інституцій тощо) та цінові (оцінювання єдності за критерієм вирівнювання цін, тобто процентних ставок на ідентичні (гомогенні) фінансові інструменти). Наголошено, що у сучасних наукових дослідженнях ці показники, зазвичай, намагаються звести до єдиного інтегрованого гібридного індексу.

У монографії автор переконливо доводить необхідність використання різних методологічних підходів для об'єктивного оцінювання еволюції та сучасних особливостей функціонування вітчизняного фінансового ринку. Дослідженням підтверджено, що впровадження інформаційних технологій пришвидшило інтеграцію фінансового ринку України у світовий фінансовий простір та процес фінансіалізації національної економіки, а сам ринок відіграє щораз більшу роль у розвитку людської цивілізації. Принципово важливим і логічним продовженням стало дослідження інструментарію, який економічні суб'єкти застосовують для ухвалення фінансових рішень.

Емпіричний аналіз функціонування сегментів фінансового ринку та домінуючих тенденцій і особливостей його інтеграції у світовий фінансовий простір визначили змістовне наповнення четвертого та п'ятого розділів монографії. Низка їхніх положень вирізняється науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів. Так, важливим доробком стала розроблена економіко-математична модель, у якій вперше зроблено спробу оцінити вплив інтеграції вітчизняного фінансового ринку на економічне зростання в Україні. Крім того, на основі значення запропонованих показників зроблено висновок про неповне використання потенціалу фінансового ринку у фінансуванні розвитку національної економіки.

Констатовано, що розвиток національної економіки породжує безліч нових проблем і питань у фінансовій сфері, а тому автор справедливо акцентував на вдосконаленні системи протидії сучасним викликам і гібридним загрозам в завершальному розділі монографії. Для успішного вирішення цих завдань необхідним є знання і практичне застосування новітніх принципів, інструментів, механізмів і методів ефек-

тивного управління фінансовою безпекою усіх економічних суб'єктів, що дасть змогу забезпечити стабільне функціонування фінансового ринку України.

У рецензованій книзі оцінювання стану вітчизняного фінансового ринку і пошук нових напрямів його розвитку та регулювання здійснено на основі широкого фактологічного і статистичного матеріалу. Наприклад, наголошено, що фінансові інновації відбуваються постійно і регулятори фінансового ринку не встигають за активним фінтех-рухом – далеко не в усіх країнах, у тому числі й Україні, створена й діє відповідна нормативна база, особливо відстає законодавство від стрімкого розвитку віртуальних валют. Це дає підстави вважати отримані висновки достовірними, а зроблені рекомендації – науково обґрунтованими. Праця характеризується новизною методологічних підходів, глибоким аналізом домінантних соціально-економічних тенденцій, ці-

лісністю теоретичного задуму й отриманих результатів, що визначає значущість проведеного дослідження.

Доцільно відзначити просту та доступну мову, якою написано книгу, а її актуальність не викликає сумніву. Вона є не лише сучасним та необхідним дослідженням, а й може слугувати для уряду певним орієнтиром у пошуку відповідей на сучасні фінансові проблеми розвитку держави. Опрацювання монографії дасть змогу вдумливому читачеві переконатися у поступальному розвитку української фінансової думки, а втілення окремих висновків і рекомендацій у життя дасть змогу реалізувати стратегію зростання суспільного добробуту та сталого економічного розвитку країни.

Ольга Кириленко,

д. е. н., професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Тернопільського національного економічного університету